

Araştırma Makalesi / Research Article

**BANKALARDA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI
UYGULAMALARININ RAPORLAMA ÇERÇEVELERİ ve ÖNEMLİLİK
BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ***

Kezban ŞİMŞEK¹ , Onur ŞİMŞEK²

ÖZET

Mevcut yaşam kalitesinin korunarak hem bugünün hem de gelecek nesillerin ihtiyaçlarının karşılanması amacına hizmet eden sürdürülebilirlik; ülkelerin, işletmelerin ve tüm insanların “ne yapılabilir” sorusu üzerinde düşünmesi gereken önemli bir konudur. Bankacılık sektörü sürdürülebilir ekonomiye geçiş sürecinde özellikle kaynak tahsisinde kritik rol oynamaktadır. Bununla birlikte bankalar, varlık yönetimi, risk yönetimi ve ödeme sistemlerinin işleyişi gibi toplumu ve çevreyi etkileyen önemli faaliyetleri de yerine getirmektedirler. Sektörün sürdürülebilirlikte arz ettiği önem sebebiyle pek çok banka son yıllarda sürdürülebilir finans alanında strateji ve politikalar geliştirmiş, kurumsal faaliyetlerini buna göre düzenlemiş ve iyi uygulama örnekleri ortaya koymuştur. Bu çalışma ile Borsa İstanbul (BİST) Sürdürülebilirlik endeksinde yer alan bankaların sürdürülebilirlik raporlaması uygulamalarını incelemek ve bankacılık sektöründe sürdürülebilirlik açıklamalarına ilişkin öncelikli konuları tespit etmek amaçlanmıştır. Endekste yer alan bankaların sürdürülebilirlik raporları incelendiğinde, bankaların raporlarında sürdürülebilirlik raporlamasında kullanılan uluslararası çerçeve, standart, ilke ve prensipleri büyük ölçüde kullandığı bulgulanmıştır. Önemlilik analizi sonuçlarına göre bankacılık sektöründe öne çıkan öncelikli sürdürülebilirlik konularının daha çok yönetim konuları üzerinde yoğunlaştığı, bunu sosyal konuların takip ettiği ve çevresel açıklamaların ise en son sırada yer aldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik Raporlaması, Bankalar, ÇSY, Önemlilik

JEL Sınıflandırması: M40, M41

**EVALUATING SUSTAINABILITY REPORTING PRACTICES WITHIN IN
THE CONTEXT OF REPORTING FRAMEWORK AND MATERIALITY**

ABSTRACT

Sustainability, which serves the purpose of meeting the needs of both present and future generations while preserving the current quality of life, is an important issue that countries, businesses and all people should think about the question of “what can be done”. The banking sector plays a critical role in the transition to a sustainable economy, especially in terms of resource allocation. In addition, banks also

* Bu çalışma, 6-7 Ekim 2022 tarihlerinde düzenlenen 3. Uluslararası Bankacılık Kongresi’nde sunulan “Sürdürülebilirlik Raporlaması: BIST Sürdürülebilirlik Endeksinde Yer Alan Bankaların Sürdürülebilirlik Raporlaması Uygulamalarının İncelenmesi” isimli özet bildiriden faydalanılarak hazırlanmıştır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, İİBF, Kastamonu, Türkiye, kdemir@kastamonu.edu.tr

² Öğr. Gör. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Cide Rifat Ilgaz Meslek Yüksekokulu, Kastamonu, Türkiye, osimsek@kastamonu.edu.tr

carry out important activities that affect society and the environment, such as asset management, risk management and the functioning of payment systems. Due to the importance of the sector in sustainability, many banks have developed strategies and policies in the field of sustainable finance in recent years, organized their corporate activities accordingly and introduce good practice examples. This study aims to examine the sustainability reporting practices of banks listed in the Borsa Istanbul (BIST) Sustainability Index and to identify material issues regarding sustainability disclosures in the banking sector. When the sustainability reports of the banks in the index are analyzed, it is found that the banks largely use international frameworks, standards, principles and principles used in sustainability reporting in their reports. It has been determined that the material sustainability issues in the banking sector are mostly focused on governance issues, followed by social issues and environmental disclosures are ranked last.

Keywords: Sustainability Reporting, Banks, ESG, Materiality

JEL Classification Codes: M40, M41

EXTENDED SUMMARY

Research Questions & Purpose

The purpose of this research is to examine the sustainability reporting practices of the banks in the BIST Sustainability index and to identify the material issues regarding sustainability disclosures in the banking sector. The research questions related to the research objective are as follows;

1. Which sustainability frameworks, standards, principles and principles do banks report in accordance with?
2. What are the material sustainability disclosure issues of banks?

Literature Review

The literature review was conducted for the keywords sustainability reporting and materiality in the banking sector related to the subject of our research. As a result of the literature review, there are no studies that simultaneously aim to identify the international frameworks, standards, principles and principles used in sustainability reporting in banks and materiality issues. While some of the studies address some international frameworks, standards, principles and principles in sustainability reporting practices and performance in banks, some of the studies address the environmental, social and governance sustainability elements that stand out in banks. In this respect, our study differs from other studies in the literature.

Methodology

In order to achieve the research objective, document analysis method was used in this study. Within the scope of document analysis in the study, the sustainability reports published by the banks included in the BIST Sustainability index were analyzed. The sustainability reports of the banks were accessed via the web. In line with the research objective, sustainability reports were first analyzed to determine which sustainability reporting frameworks, standards, principles and principles the banks are reporting in accordance with. Afterwards, sustainability reports were analyzed in terms of sustainability disclosures and material sustainability issues of banks were identified. In order to determine the material issues for the banking sector, firstly,

the material issues of each bank's sustainability disclosures were determined separately under the headings of environment, social and governance. Afterwards, material sustainability issues that were similar for 5 out of 9 banks were accepted as material sustainability issues for the banking sector.

Results and Conclusion

According to the results of the research, the majority of the banks in the index report in accordance with international frameworks, standards, principles and guidelines in their sustainability reports. Although each of these frameworks, standards, principles and guidelines serve different purposes, they serve the common purpose of contributing to the sustainability initiative by encouraging sustainability-related activities and providing guidance in reporting. In addition, the compliance of banks in the index with these frameworks, standards, principles and guidelines demonstrates the importance of compliance with these frameworks, standards, principles and guidelines to businesses that are not included in the index but are aware of the sustainability activities and the necessity of presenting these activities to financial information users within the reporting system.

The results of the research conducted to determine the material issues of sustainability disclosures of banks show that sustainability disclosures in banks are mostly focused on governance issues, followed by social issues and environmental disclosures are ranked last. The importance of the economic, environmental and social dimensions of sustainability may vary from organization to organization depending on the fields of activity of the companies. While environmental sustainability issues are considered more important in manufacturing industries that emit harmful greenhouse gases, they are likely to be seen as less important issues for the banking sector. In this respect, considering that the banking sector is one of the most important sectors where institutionalization and social responsibility activities are established, it is possible to say that the results are in line with expectations. This finding is also consistent with the literature (Sardianou et al., 2021; Knežević et al., 2018; Kumar & Prakash, 2019). In a similar study conducted by Sardianou et al. (2021), it was concluded that the prioritized issues in the banking sector are very poorly aligned with the SDGs on environmental issues. Another study by Knežević et al. (2018) found that less than half of the banks in Serbia prepare the standard report required by the Environmental Protection Agency, most banks do not report on waste streams, and most of these indicators are not regularly published on the website. Kumar & Prakash (2019) also found that environmental assessment indicators are relatively unaddressed by most banks in India. However, climate change risks have significant implications for financial stability. Even without direct environmental impacts, banks may create an indirect environmental impact by providing loans for activities that are likely to increase environmental risk. Therefore, banks' initiatives to assess environmental risk before lending are important for the environmental dimension of sustainability.

1. Giriş

Sürdürülebilirlik; toplum, devlet, yatırımcılar, işletmeler gibi çok sayıdaki ilgi grubunun odağı haline gelmiştir. Sürdürülebilirliğin, kurumsal sürdürülebilirliğin özünü oluşturması ve tüm paydaşların oldukça yakından ilgilenecek bilgi talebinde bulunduğu bir konu olması, işletmeler arasında sürdürülebilirlik unsurlarını ele alma ve açıklama konusunda artan bir farkındalık yaratmıştır (Diener & Spacek, 2020: 1). İşletmelerin çevresel, sosyal ve yönetim konularına ilişkin performanslarını iyileştirerek, sürdürülebilirliğin temel iş stratejilerinin bir parçası haline getirildiği sürdürülebilir ekonomik birimlerin geliştirilmesi, küresel bir gereklilik olarak önem arz etmektedir (Kumar & Prakash 2019: 1). Tüm bu gereklilikler, kuruluşların tüm paydaşlarını bilgi dağıtımına dahil etme, çevresel, sosyal ve yönetim konularındaki finansal olmayan performansı ifşa etme girişimlerini hızlandırmıştır.

Piyasalara fon akışı sağlamak, kaydı para yaratmak, gelir ve servet dağılımını etkilemek gibi fonksiyonları ile (Dağ & Kadioğlu, 2021: 75) ekonominin gelişmesine aracılık eden ve birçok düzenlemenin odağında olan ekonomik birimler olarak bankalar, sürdürülebilir kalınmanın teşvik edilmesinde ve sürdürülmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu kapsamda, bankalar da sürdürülebilirliğe ilişkin artan gereklilikler ve oynadıkları kritik rol sebebiyle sürdürülebilirlik kapsamında faaliyetlerde bulunmakta ve bu faaliyetleri raporlamaktadır (Jan vd., 2018: 62). Bankacılık sektöründe, bankacılık faaliyetlerine Çevre, Sosyal ve Yönetişim (ÇSY) konularının dahil edilerek sürdürülebilir bankacılık uygulamalarının giderek daha fazla uygulandığı bir eğilim söz konusudur (IFC, 2007). Bankalar; enerji verimliliği, daha az kaynak tüketimi, düşük karbon emisyonu gibi çevre yönetimi uygulamaları ve çevresel konuların bankacılık operasyonlarındaki kredi ve finansman faaliyetlerine entegre edilmesi gibi uygulamalar ile sürdürülebilirliğin sağlanmasına önemli katkılar sunmaktadır (Kumar & Prakash 2019: 1). Ayrıca bankalar, kredi verme ve yatırım kararlarına ÇSY risklerinin dahil edilmesi yoluyla da sürdürülebilirliğin sağlanmasına önemli katkılar sunmaktadır (Buallay vd., 2021: 748).

Kuruluşlar, faaliyetlerinin neden olduğu ve faaliyetlerini etkileyen çevresel, sosyal ve yönetim risklerini, tüm paydaşlarına sürdürülebilirlik raporları aracılığıyla sunmaya başlamıştır. Sürdürülebilirlik raporlaması, kuruluşların çevresel, sosyal ve ekonomik performansı ile ilgili finansal olmayan bilgilerin sunulduğu bir raporlama sürecini ifade etmektedir (Farneti & Guthrie, 2009: 89) ve kuruluşların performansı hakkında finansal açıklamadan daha geniş bir görüş sunmaktadır (Islam, 2020: 36; Farneti & Guthrie, 2009: 90). Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilirlik raporlaması, çok sayıdaki paydaş grubunun yanı sıra dünya çapındaki politika yapıcılar ve kuruluşlar için de giderek önemli hale gelmiştir (Buallay, 2019: 98). Bu bağlamda dünya çapında küresel raporlama girişi, entegre raporlama gibi çok sayıda küresel girişim başlatılmıştır. Sürdürülebilirlik bağlamında oluşturulan bu girişimlerde sürdürülebilirlik açıklamalarının raporlanmasında kullanılabilecek çok sayıda çerçeve, ilke, standart ve prensip yayınlanmıştır (Diener & Spacek, 2020: 1). Her biri kendi kuruluş ve ilgi alanlarına ilişkin olarak sürdürülebilirlik raporlamasında en yüksek faydayı sağlama amacına hizmet eden bu çerçeve, standart, ilke ve prensipler kuruluşlara sürdürülebilirlik raporlamasında rehberlik etmektedir. Kuruluşlar kendi faaliyet alanlarına ve özel ihtiyaçlarına uygun olarak sürdürülebilirlik raporlarında bu çerçeve, standart, ilke ve prensiplerden faydalanmakta, bunlara uygun raporlama yapmaktadırlar (SASB, 2022a). Bu sayede kuruluşlar sürdürülebilirlik raporları aracılığıyla faaliyetleri ile ilişkili olarak ortaya çıkan öncelikli sürdürülebilirlik konularını paydaşlarına sunmaktadırlar.

Finansal olmayan bir açıklama olan ÇSY bilgisinin finansal açıklama gibi standart bir format izlememesi, raporlamada çok sayıda çerçeve, standart, ilke ve prensip olması, ÇSY açıklamalarının yapıldığı bu raporların önemli ölçüde değişiklik göstermesine sebep olmaktadır (Buallay, 2019: 98). Bu husus, küresel anlamda sürdürülebilirlik raporlarının karşılaştırılabilirliğini engellemesi sebebiyle tartışılmaktadır. Söz konusu tartışma, küresel anlamda geçerli raporlama standartları oluşturma girişimlerinin başlatılmasına yol açmıştır. Bunun bir sonucu olarak UFRS Vakfı (Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Vakfı - The International Financial Reporting Standards Foundation or IFRS Foundation) bünyesinde muhasebe standartlarında olduğu gibi sürdürülebilirlik raporlamasında da küresel anlamda geçerli standartlar oluşturmak amacıyla kurulan ISSB (International Sustainability Standards Board - Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu) tarafından 2 adet sürdürülebilirlik standardı 2023 yılında yayınlanmıştır. Ancak bu standartların kullanımı yerel düzenlemeleri gerektirmektedir. Türkiye’de 2023 yılında yapılan KGK (Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu- Public Oversight Accounting And Auditing Standards Authority) düzenlemesiyle bu standartlar, TSRS (Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları - Turkish Sustainability Reporting Standards) olarak bankaların da içinde yer aldığı çok sayıdaki şirket için 1 Ocak 2024 yılı itibariyle zorunlu hale getirilmiştir. KGK düzenlemesine tabi bu şirketler, 2024 yılına ilişkin sürdürülebilirlik raporlarını 2025 yılında yayımlayacaklardır. Bu standartlara uygun raporlama yapsalar da raporda belirtmek suretiyle işletmelerin diğer diğer çerçeve, standart, ilke ya da prensipleri kullanmasında bir sakınca bulunmamaktadır.

Bu çalışmada BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan bankaların sürdürülebilirlik raporlaması uygulamalarının incelenerek, raporlamada kullanılan çerçeve, standart, ilke ve prensiplerin tespit edilmesi ve bankacılık sektörünün sürdürülebilirlik açıklamalarına ilişkin öncelikli konularının ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında araştırmada öncelikle, sürdürülebilirlik raporlaması, sürdürülebilirlik raporlamasında kullanılan ilke, çerçeve, standart ve çerçeveler ile bankalarda sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin bilgiler verilmiştir. Daha sonra araştırma konusu kapsamında bankacılık sektöründe sürdürülebilirlik raporlaması ve önemlilik konularına ilişkin literatür aktarılmıştır. Son bölümünde ise araştırma bulgularına yer verilerek araştırılan konuya ilişkin değerlendirmelerde bulunulmuştur.

2. Kavramsal Çerçeve

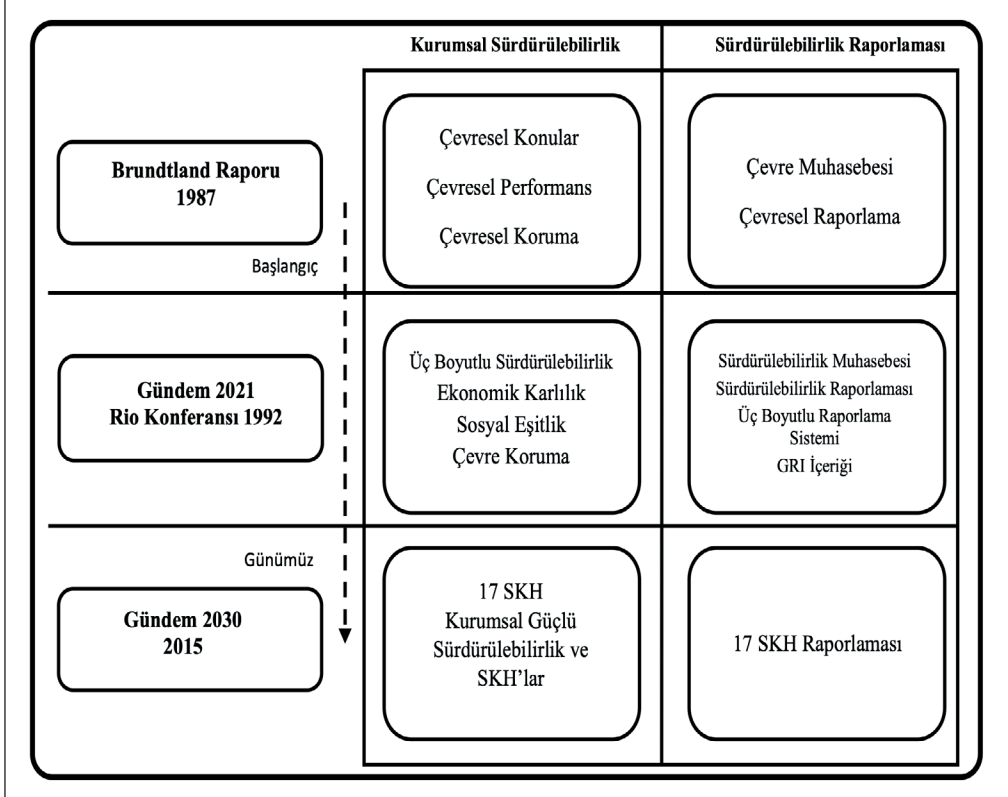
Sürdürülebilirlik, mevcut yaşam kalitesini koruyarak hem bugünün hem de gelecek nesillerin ihtiyaçlarının gözetildiği, evrensel bir dayanışma, tüketim toplumu olmaktan vazgeçme ve çevresel (environment), sosyal (social) ve yönetim (governance) (ÇSY-ESG) sorunlarına çözüm üretme girişimi olarak görülebilir (Ozmehmet, 2008: 3; Gök & Gökşen, 2020: 90). Bu girişim, çevresel, sosyal ve ekonomik tüm alanlarda sürdürülebilir bir anlayışın tesis edilerek kalkınmanın sağlanması gerekliliğini ön plana çıkarmış, Brundtland Raporu’nda (1987: 43) sürdürülebilir kalkınma kavramı, bugünün gereksinimlerini, gelecek nesillerin gereksinimlerini karşılama yeteneğinden ödün vermeden gerçekleştiren kalkınma olarak tanımlanmıştır. Sürdürülebilir kalkınma, toplumların hem üretken potansiyeli artırarak hem de herkes için eşit fırsatlar sağlayarak insan ihtiyaçlarının karşılanmasını gerektirir (Brundtland Raporu, 1987: 15). İnsan refahı yalnızca ekonomik ihtiyaçların giderilmesi olarak değil, insanların temiz ve sağlıklı bir çevre özlemlerini ve sosyal kalkınma bağlamında tercihlerini de içerecek şekilde ele alınmalıdır (OECD, 2001: 6).

Sürdürülebilirlik süreci şirketler için ekonomik, sosyal ve çevresel risklerin, yükümlülüklerin ve fırsatların yönetilmesini ve raporlanmasını ifade etmektedir (Jan vd., 2018: 61). Sürdürülebilirliğin toplumla ilgili oldukça önemli bir konu olarak görülmesi, özellikle küresel şirketler için önemli bir gelişme olarak sürdürülebilirliği yönetim karar alma süreçlerinin, muhasebe uygulamalarının ve raporlama sisteminin bir parçası haline getirmiştir (Amidjaya & Widagdo, 2020: 231). Paydaşların sürdürülebilirlik konusunda artan bilgi taleplerini karşılamak ve paydaşları yeterince bilgilendirmek, sürdürülebilirlik bilgilerinin muhasebe ve raporlama süreçlerine dahil edilmesinde önemli rol oynamıştır (Perrini & Tencati, 2006: 298; Bahri, 2021: 2). Ayrıca paydaş beklentilerini karşılama noktasında geleneksel raporlama çerçevelerinin sosyal ve çevresel boyutları içeren kapsamlı bir çerçeve sunamamaları sürdürülebilirlik raporlamasının ortaya çıkmasında etkili olmuştur (Kolk, 2008: 2; Farneti & Guthrie, 2009: 89). Sürdürülebilirlik raporlaması genellikle daha üstün iç ve dış karar verme, daha fazla şeffaflık, aynı zamanda daha güçlü bir finansal istikrara ve daha iyi bir sosyal sürdürülebilirliğe katkıda bulunma amacı güden eylemler olarak geliştirilmiştir (Buallay, 2019: 99). Başlangıçta şirketler, sürdürülebilirlik raporlamasından güven inşa etmek ve şirket itibarını artırmak için faydalanmışlardır. Ancak zaman içerisinde sürdürülebilirlik; karar alma süreçlerini desteklemek, örgütsel gelişimi özendirmek, örgütsel performansı geliştirmek ve paydaşların sürece dâhil edilmesini sağlamak için faydalanılan oldukça önemli bir araç haline gelmiştir (SDG Compass, 2015: 26). Dünya genelinde sürdürülebilirlik faaliyetleri, paydaşların sürdürülebilirlikle ilgili artan şeffaflık ihtiyacı sebebiyle önemli düzeyde artış göstermiştir. Bu sürdürülebilirlik raporlamasının, dünya çapındaki şirketler tarafından büyük ölçüde benimsenmesine ve sürdürülebilirlik bilgilerinin raporlanmasında artışa sebep olmuştur (Farneti & Guthrie, 2009: 89; Buallay vd., 2020: 197; Khan vd., 2021: 338; Kumar & Prakash, 2019: 1). Sürdürülebilir kalkınma ile ilgili önemli gelişmeler sürdürülebilirliğin ve sürdürülebilirlik raporlamasının içeriğinde ve kavramsal olarak genişlemesinde zaman içerisinde değişim yaşanmasında etkili olmuştur. Bu değişime ilişkin süreç şekil 1’de özetlenmiştir.

Şekil 1’e bakıldığında sürdürülebilirliğin ve sürdürülebilirlik raporlamasının içeriğinde ve kavramsal olarak genişlemesinde üç önemli kilometre taşının etkisi olduğu görülmektedir. Bunlar; Brundtland Raporu, Rio Konferansı ve Birleşmiş Milletler (BM) Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH)’dir. Sürdürülebilir kalkınma kavramının ilk kez kullanıldığı 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu’na hazırlanan Brundtland Raporu’nun sürdürülebilir kalkınma ile ilgili ilk önemli kilometre taşı olduğunu söylemek mümkündür. Bu dönemde sürdürülebilirlikle ilgili faaliyetler daha çok çevresel konular üzerinde yoğunlaşırken, çevresel performans ve çevre koruma faaliyetleri önem kazanmıştır. Raporlama da buna paralel olarak çevresel raporlama ve çevre muhasebesi şeklinde yapılmıştır. İkinci önemli kilometre taşı ise 1992 yılında Rio de Janeiro’da düzenlenen BM Çevre ve Kalkınma Konferansı (Rio Konferansı)’dır. Konferansta yapılan düzenlemeler ile sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, çevre ve sosyal olmak üzere üç boyutu ön plana çıkarken, raporlama da bu üçlü düzenlemeye ilişkin olarak gerçekleşmiştir. Üçüncü ve son önemli kilometre taşı ise 2015 yılında Gündem 2030: BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’ nin kabul edilmesidir (Sardianou vd., 2021: 1777). 17 hedef ve 169 alt hedeften oluşan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) BM Bin yıl Kalkınma Hedefleri’nin devamı niteliğindedir (Allen vd., 2016: 199). SKH’ler ile sürdürülebilirlik faaliyetlerine daha fazla hedef dahil edilerek ekonomik, sosyal ve çevresel boyutların kapsamı genişlemiştir. Sürdürülebilirlik raporlamasında bu 17 SKH’nin raporlamasına odak-

lanılmış, faaliyetlerin SKH'lerle ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır (Sardianou vd., 2021: 1777).

Şekil 1: Kurumsal Sürdürülebilirlik Bağlamı ve Raporlama Analizi

Kaynak: Eleni Sardianou, Athanasia Staupoulou, Konstantinos Evangelinos & Ioannis Nikolaou, A materiality analysis framework to assess sustainable development goals of banking sector through sustainability reports, Sustainable Production and Consumption, 27, 2021, 1777.

Sürdürülebilirlik raporlaması yoluyla, ÇSY verilerinin açıklanması hem bilgi taleplerini karşılayarak paydaşlara hem de kurumsal itibarı artırarak ve önemli rekabet avantajları yaratarak kuruluşlara fayda sağlamaktadır (Buallay, 2019: 99; Kumar & Prakash, 2019: 1-2). Kuruluşların sürdürülebilirlik raporlaması yoluyla bilgi asimetrisini azaltabilmeleri ve vekalet sorunlarını hafifletebilmeleri mümkündür (Aras vd., 2018: 1065). Bu raporlama yaklaşımı, kuruluşların sürdürülebilirlik bağlamındaki riskler ve fırsatlarla ilgili bilgilerinin kamuoyuna aktarılmasına olanak verir; kuruluşlarda artan şeffaflık, iş ilişkileri, sorumluluk ve karar alma konusunda daha iyi bir anlayışa yol açmakta, kuruluşların güven oluşturmaya ve olan güveni korumasına yardımcı olmaktadır (Diener & Spacek, 2020: 1-2). Dolayısıyla sürdürülebilirlik raporlaması, kuruluşların performansına ilişkin finansal açıklamadan daha geniş bir görüş sunmaktadır (İslam, 2020: 36; Farneti & Guthrie, 2009: 90).

Sürdürülebilirlik raporlamasında kullanılan uluslararası bazı çerçeve, standart, ilke ve prensipler bulunmaktadır. Bunlar şirketlerin kritik sürdürülebilirlik konularını anlamalarına ve kurumsal stratejilerine dahil etmelerine yardımcı olma amacı taşımaktadırlar. Bu uluslararası çerçeve, standart, ilke ve prensipler şirketleri sürdürülebilirlik konusunda bilinçlendirirken aynı zamanda sürdürülebilir kalkınmaya teşvik etmektedir (Kumar & Prakash, 2019: 2-3). Sürdürülebilirlik raporlamasında kullanılan bu uluslararası çerçeve, standart, ilke ve prensipler ve bunları yayınlayan kuruluşlar aşağıda kısaca açıklanmıştır.

- Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative-GRİ): GRİ sürdürülebilir bir gelecek yaratabilmek için kuruluşların şeffaf olmalarına ve sürdürülebilirlikle ilgili etkileri konusunda sorumluluk almalarına yardımcı olmak amacıyla 1997 yılında Amerika’da kurulmuştur. GRİ, sürdürülebilirlik raporunu, şirket veya kuruluş tarafından günlük faaliyetlerin neden olduğu ekonomik, çevresel ve sosyal etkiler hakkında yayınlanan bir rapor olarak görmek ve şirketlerin ekonomik ve ÇSY performanslarını düzenli olarak rapor etmelerini sağlama amacı taşımaktadır. Bunu amaçla Sürdürülebilirlik Raporlaması Standartlarını yayınlamaktadır. Sürdürülebilirlik raporlaması için ilk küresel çerçeveyi sağlayan GRİ Yönergelelerinin (G1) ilk versiyonunu 2000 yılında yayınlamıştır. 2016 yılında ise kılavuz sağlamaktan sürdürülebilirlik raporlaması için ilk küresel standartları (GRİ Standartlarını) belirlemeye geçmiştir. 2021 yılında küresel standartlar revize edilerek yayınlanmıştır (GRİ, 2022; Sethi vd., 2017: 790; İslam, 2020: 37). GRİ Sürdürülebilirlik Raporlaması Standartları, şirketlerin sürdürülebilirlik raporlamasında en çok kullandığı küresel standartlardır (Toppinen vd., 2012:192; Saban vd., 2017: 101; Kumar & Prakash, 2019: 3).

- Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi’nin (International Integrated Reporting Council-IIRC) Entegre Raporlama Çerçevesi (Integrated Reporting-IR): Misyonu şirketlere entegre rapor hazırlamalarında yön göstermek ve uluslararası kabul görmüş bir entegre raporlama çerçevesinin hazırlanması olan Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi 2010 yılında kurulmuştur. 2011 yılında ilk tartışma dokümanını yayımlamış olan IIRC, 2013’ te ilk Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesini yayınlamıştır (IR Türkiye, 2022; Busco vd., 2013: ix). Kasım 2020’de Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) ve Sürdürülebilirlik Muhasebe Standartları Kurulu (SASB), Değer Raporlama Vakfı (VRF- Value Reporting Foundation) ile birleşme niyetlerini beyan etmişlerdir. Değer Raporlama Vakfı Haziran 2021’de resmi olarak kurulmuştur. 2021 yılı itibariyle Entegre Raporlama Çerçevesine ve Entegre Düşünce İlkelerine ilişkin çalışmalar, yüksek kaliteli, anlaşılır, uygulanabilir ve küresel olarak kabul görmüş muhasebe ve sürdürülebilirlik açıklama standartları geliştirmek üzere kurulmuş, kâr amacı gütmeyen, kamu yararına çalışan küresel bir kuruluş olan IFRS Vakfı’nın himayesinde yürütülmektedir. Entegre Raporlama Çerçevesinden IFRS Vakfı’nın Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) ve Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu (ISSB), birlikte sorumludur (IR, 2022).

- Karbon Saydamlık Projesi (Carbon Disclosure Project-CDP): 2000 yılında Londra’da başlatılan CDP, iklim değişikliğinin etkilerini azaltmak ve doğal kaynakları korumak amacıyla yatırımcıların, şirketlerin, şehirlerin ve bölgelerin çevresel etkilerini yönetmeleri için küresel açıklama sistemini çalıştıran, kâr amacı gütmeyen bir yardım kuruluşudur. CDP, halka açık şirketlerin doğal kaynakları ve doğal sermayeyi nasıl kullandıklarını, faaliyetleriyle sınırlı kaynakların yeniden üretimini nasıl etkilediklerini ve bu alandaki risklerini nasıl yönet-

tiklerini bilgi kullanıcılarına raporlamalarına aracılık etmektedir (CDP Türkiye, 2022a; CDP, 2022a). Ayrıca şirket raporlarını karşılaştırılabilir hale getirmekte ve ilgi alanındaki uluslararası raporlama standartlarının geliştirilmesine hizmet etmektedir. Dünyanın en büyük kurumsal iklim değişikliği, su, şehir sürdürülebilirliği ve orman risk eylemlerine ilişkin en zengin ve en kapsamlı veri seti ile CDP, dünya ekonomisi tarafından çevresel raporlamanın altın standardı olarak görülmektedir (Dil Şahin, 2024: 43). Sabancı Üniversitesi Kurumsal Yönetim Forumu 2010 yılından bu yana CDP'nin Türkiye'deki partneridir (CDP Türkiye, 2022a; CDP, 2022).

- İklim Saydamlık Standartları Kurulu (Climate Disclosure Standards Board- CDSB): CDSB, sivil toplum kuruluşlarının bir araya gelerek oluşturduğu, kâr amacı taşımayan uluslararası bir girişimdir. 2007 yılında oluşturulan CDSB, şirketlere çevresel bilgileri finansal bilgilerle aynı hassasiyetle raporlamalarını sağlamaya yönelik bir çerçeve sunmaktadır. 2021 yılı itibarıyla CDSB IFRS Vakfı çatısı altında birleşmiştir. Bu tarih itibarıyla CDSB faaliyetlerini UFRS Vakfı çatısı altında ISSB kapsamında gerçekleştirecek, CDSB teknik kılavuzu, ISSB UFRS Sürdürülebilirlik Açıklama Standartlarını geliştirirken faydalanılan temel kaynakların bir parçasını oluşturacaktır (CDSB, 2022).

- Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu (Sustainability Accounting Standards Board- SASB): SASB 2011 yılında kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olarak kurulmuştur. Amacı işletmelerin ve yatırımcıların sürdürülebilirliğin finansal etkileri konusunda ortak bir dil geliştirmelerine yardımcı olmak olan SASB, ÇSY konularında sektörlere özel açıklama standartları hazırlamayı hedeflemektedir. Bu kapsamda SASB, önemli sürdürülebilirlik hususlarının yatırımcılar ve kamu yararına açıklanmasında kullanılması için ihtiyaç duyulan sürdürülebilirlik muhasebesi standartlarını hazırlamaktadır. Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) ve Sürdürülebilirlik Muhasebe Standartları Kurulu (SASB), 2021 yılında Değer Raporlama Vakfı çatısı altında resmi olarak birleşmişlerdir (Akarçay, 2014: 4; SASB, 2022b).

- İklimle İlgili Finansal Beyanlar Görev Gücü (Task Force on Climate-Related Financial Disclosure-TCFD): TCFD, iklim değişikliğiyle ilgili finansal risklerin ve fırsatların tutarlı bir şekilde finansal olarak açıklanmasını destekleyen, sektöre özgü, gönüllülük esaslı bir çerçevedir. 2017'de TCFD, iklimle ilgili finansal açıklama önerileri yayınlamıştır. TCFD, bu finansal açıklama önerileri ile şirketlerin bilinçli sermaye tahsisini desteklemek için daha iyi bilgiler sağlamasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır (TCFD, 2022).

- Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi (UN Global Compact-UNGC): Gönüllü bir Birleşmiş Milletler girişimi olan UNGC, şirketleri sürdürülebilirlik ve sosyal açıdan sorumlu politikalar benimsemeleri ve uygulamalarını raporlamaları konusunda teşvik etmek amacıyla oluşturulmuştur. UNGC'nin Türkiye'deki yerel ağı 2013'te kurulmuş olan Global Compact Türkiye'dir. UNGC'ye katılımlarını beyan eden şirketlerin yıllık olarak UNGC'nin insan hakları, çalışma standartları, çevre ve yolsuzlukla mücadele konularında iş dünyasının temel yükümlülüklerini düzenlediği 10 temel ilkesine ilişkin İlerleme Bildirimi Raporu (Communication on Progress-COP) yayınlaması gerekmektedir. Şirketler tarafından gerçekleştirilen ya da gerçekleştirilmesi planlanan somut eylemler İlerleme Bildirimi Raporu'nda açıklanır (UNGC, 2022).

- Birleşmiş Milletler Sorumlu Yatırım İlkeleri (United Nations Principles for Responsible Investment - UNPRI): UNPRI, BM genel sekreteri tarafından 2006 yılında başla-

tılan bir girişimdir. Sorumlu yatırım için gönüllülük esasına dayanan altı ilke bulunmaktadır. Bu ilkeler, çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim konularının yatırım uygulamalarıyla artan ilgisini yansıtan uluslararası bir kurumsal yatırımcılar grubu tarafından yine yatırımcılar için geliştirilmiştir ve geliştirilmeye devam edilmektedir. UNPRI, bu ilkelerin benimsenmesini ve uygulanmasında işbirliğini teşvik etmekte, iyi yönetim, dürüstlük ve hesap verebilirliği geliştirmektedir. Bu suretle piyasa uygulamaları, yapıları ve düzenlemeleri içinde yer alan sürdürülebilir bir finansal sistemin önündeki engelleri incelemekte ve faaliyetlerini sürdürülebilir uluslararası finans sistemine ulaşmak için yürütmektedir. UNPRI faaliyetlerini uluslararası imzacılar ağı ile birlikte gerçekleştirmektedir. İmzacı yatırımcılar ve varlık sahiplerinin yılda bir defa çevrimiçi raporlama aracı kullanarak raporlama yapmaları zorunludur (The Companies Act, 2006: 5; UNPRI, 2022).

- Kurumsal Raporlama Diyalogu (Corporate Reporting Dialogue-CRD): Kurumsal Raporlama Diyalogu IIRC'nin önderliğinde 2014 yılında başlatılan, kurumsal raporlama çerçeveleri, standartlar ve ilgili gerekliliklerin tutarlığının sağlanması ve karşılaştırılabilirlik için piyasa çağrılarına yanıt vermek üzere tasarlanmış bir girişimdir. CRD, kurumsal raporlama sistemini uluslararası düzeyde etkileyen kilit standart belirleyiciler ve çerçeve geliştiricileri bir araya getirerek aralarındaki işbirliğini, koordinasyonu ve uyumu güçlendirmeye yönelik faaliyetler gerçekleştirmektedir. Kurumsal Raporlama Diyalogu CDP, CDSB, FASB, GRI, IFRS, IR, ISO ve SASB'ın katılımcılarının olduğu bir platformdur (CRD, 2022).

- Birleşmiş Milletler Çevre Programı Finans Girişimi (United Nations Environment Programme Finance Initiative-UNEP FI): Birleşmiş Milletler Çevre Programı Finans Girişimi 2003 yılında oluşturulmuştur ve BM Çevre Programının himayesinde yürütülmektedir. 2012 yılında, UNEP FI ve bir grup sigorta şirketi, sigorta endüstrisi için çevresel, sosyal ve yönetim risklerini ve fırsatlarını ele alan ilk küresel çerçeve olan Sürdürülebilir Sigorta İlkelerini geliştirerek, sürdürülebilirliği iş stratejilerinin merkezine yerleştirmenin ilk adımlarını atmışlardır. UNEP FI tarafından 2019 yılında Sorumlu Bankacılık İlkeleri geliştirilmiş ve böylece bankacılık sektörü için ilk küresel sürdürülebilirlik çerçevesi yayınlanmıştır. Altı ilkenin yer aldığı Sorumlu Bankacılık İlkeleri imzacı bankaların strateji ve uygulamalarının, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve Paris İklim Anlaşması'nda toplumun geleceği için belirlenen vizyonla uyumlu olmasını sağlamalarına ve sürdürülebilir finansmana amaç, vizyon ve hırs getirmelerine yardımcı olma amacı taşımaktadır. UNEP FI Nisan 2021'de Net Sıfır Bankacılık İttifakı'nı ve Temmuz 2021'de Net -Sıfır Sigorta İttifakı'nı başlatmıştır. Bu ittifaklar, Paris Anlaşması uyarınca 2050 yılına kadar portföylerinde net sıfır sera gazı emisyonu elde etmeyi taahhüt eden finans kurumlarını bir araya getirmektedir (UNEP FI, 2022).

- Birleşmiş Milletler Kadının Güçlenmesi Prensipleri (UNWEPs): Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesi Birimi (UN Women), toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının güçlenmesi için çalışan bir Birleşmiş Milletler örgütüdür. UN Women, kadın ve kız çocuklarının küresel düzeyde savunucusudur ve onların ihtiyaçlarının karşılanmasını hızlandırmak amacıyla kurulmuştur. 7 temel prensipten oluşan Kadının Güçlenmesi Prensipleri (WEPs) bir UN Women ve UN Global Compact ortak girişimidir ve özel sektörün toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik mevcut çalışmalarını güçlendirmesine, kurumsal politikalar ve programlar geliştirmesine, mevcut çalışmalarını, temel göstergelerini ve raporlama uygulamalarını analiz etmesine katkı sunmayı amaçlamaktadır (WEPs Uygulama Rehberi, 2017).

- IFRS Vakfı Sürdürülebilirlik Açıklama Standartları: IFRS Vakfı bünyesinde sürdürülebilirlik raporlama standartlarını yayınlamak amacıyla Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu (International Sustainability Standards Board - ISSB) 3 Kasım 2021'de kurulmuştur. ISSB 2023 yılında IFRS S1 ve IFRS S2 olmak üzere 2 adet sürdürülebilirlik standardı yayınlamıştır (IFRS Foundation, 2024). Bu standartlar küresel anlamda geçerli standartlar olma amacı ile yayınlanmıştır. Ancak bağlayıcılıklarının olması yerel düzenlemelere bağlıdır. Türkiye'de de KGK (Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu) tarafından ISSB Uluslararası Sürdürülebilirlik Açıklama Standartları, TSRS (Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları)'ler olarak kabul edilmiş ve 2024 yılı itibariyle bankaların da içinde bulunduğu birçok işletme için kullanımı zorunlu hale getirilmiştir (Resmi Gazete, 2023; KGK, 2024).

- AB Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları: Avrupa Birliği, Avrupa bölgesinde faaliyette bulunan çok sayıdaki şirketi kapsamına alan ve sürdürülebilirlik raporlaması ile ilgili önemli düzenlemelerin yer aldığı Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (Corporate Sustainability Reporting Directive-CSRD)'ni 5 Ocak 2023 tarihinde yayınlamıştır (European Commission, 2024). Sürdürülebilirliğin oldukça geniş bir yelpazede ele alındığı CSRD, çevresel, sosyal ve yönetim konularında kamunun aydınlatılmasına ilişkin açıklamalar yapılmasını gerektirmektedir (European Commission, 2023). CSRD kapsamında hazırlanan Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (European Sustainability Reporting Standards-ESRS) 31 Temmuz 2023'de Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilmiştir. İlk ESRS seti, 1 Ocak 2024'den itibaren uygulanmak üzere bazı şirketler için zorunlu hale getirilmiştir (EFRAG, 2024).

Bu çerçeve, standart, ilke ve prensip belirleyen kuruluşlardan önde gelen beş tanesi (CDP, CDSB, GRI, IIRC ve SASB) Eylül 2020'de, hem finansal muhasebe hem de sürdürülebilirlik açıklamasını içeren ve entegre raporlamayla birbirine bağlanan kapsamlı bir kurumsal raporlama sistemi için bir araya gelmiş, amacı mevcut sürdürülebilirlik standartlarının ve çerçevelerinin genel kabul görmüş finansal muhasebe ilkelerini nasıl tamamlayabileceğini özetlemek olan ortak bir bildiri açıklamışlardır. Aralık 2020'de ise bu beş kuruluş iklimle ilgili bir finansal açıklama standardı prototipi yayınlamışlardır. Farklı paydaş grupları için tasarlanan ve farklı önemlilik tanımlarına dayanan bu beş çerçeve ve standart, sürdürülebilirlik raporlaması ile ilgili tamamlayıcı yaklaşımlar sunmaktadır (SASB, 2022a). 2020 yılında İklim Beyanları Standartları Kurulu (CDSB) ve CDP de bir araya gelerek şirketlerin AB Mali Olmayan Raporlama Direktifi doğrultusunda çevresel raporlamalarını geliştirmelerine yardımcı olmak ve çevresel raporlama konusunda onlara rehberlik etmek amacıyla bir çevre raporlama el kitabı yayınlamıştır (CDP Türkiye, 2022b).

IIRC ve SASB ise 09 Haziran 2021'de resmi olarak Değer Raporlama Vakfı (Value Reporting Foundation – VRF) çatısı altında birleşmiştir (SASB, 2022a). Değer Raporlama Vakfı, sürdürülebilirlik raporlamasında hem Entegre Raporlama Çerçevesinin hem de SASB Standartlarının kullanımını öngörmektedir (VRF, 2022). 2021 yılında Değer Raporlama Vakfı (VRF), İklim Saydamlık Standartları Kurulu (CDSB) ve IFRS Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Vakfı (IFRS Vakfı), teknik uzmanlıklarını ve kaynaklarını yeni oluşturulacak “Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu (ISSB)” çatısı altında birleştireceklerini duyurmuşlardır. Bu ortak girişim ile amaçlanan yatırımcıların bilgi ihtiyaçlarını karşılamak ve

finansal raporlama ve sürdürülebilirlik raporlamasını aynı çatı altında birleştirmektedir (IR Türkiye, 2022). VRF, 1 Ağustos 2022’de resmi olarak IFRS Vakfı ile birleşmiştir (SASB, 2022b).

Sürdürülebilirlikle ilgili raporlama çerçeveleri ve standartlar kendi farklı amaçlarına hizmet etme amacı taşımaktadırlar. Şirketler, sürdürülebilirlik faaliyet ve amaçlarına hizmet eden farklı çerçeveler ve standartlar kullanabilmektedirler. Sektörel farklılıklar farklı raporlama çerçeve ve standartlarının kullanımını da beraberinde getirebilmektedir. Bu bağlamda şirketler, bu araçlardan hangilerinin iletişim hedeflerine hizmet ettiğini ve kilit paydaşlarının ihtiyaçlarını karşıladığını değerlendirip karar vermelidirler (SASB, 2022a). Bununla birlikte IFRS Vakfı ve Avrupa komisyonu gibi kuruluşlarca küresel anlamda geçerli sürdürülebilirlik raporlama standartları oluşturma girişimleri de yerel düzenleme gereklilikleri ya da iş ilişkileri sebebiyle şirketlerin sürdürülebilirlik raporlamasında uymak zorunda olduğu standartlar olarak karşılına çıkabilmektedir. Türkiye açısından bakıldığında, IFRS Vakfı ile Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) arasındaki telif hakları sözleşmesi kapsamında ISSB tarafından yayınlanan Sürdürülebilirlik Açıklama Standartları, TSRS (Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları)’ler olarak uygulanması zorunlu sürdürülebilirlik raporlama standartları olarak kabul edilmiştir. Bu standartlar, Kurum tarafından belirlenen, bankaların da içinde bulunduğu şirketler için 2024 yılı itibarıyla zorunlu hale getirilmiştir. TSRS’ler kapsamında yer alan kuruluşlar, 2024 yılına ilişkin raporlarını 2025 yılında yayınlacaklardır (Resmi Gazete, 2023; KGK, 2024). Bu standartlara uygun raporlama yapsalar da TSRS’ler kapsamında olan şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarında belirtmek suretiyle diğer diğer çerçeve, standart, ilke ya da prensipleri kullanması da mümkündür (TSRS 1, 2023: 11-12, md. 55-59)

Paydaşların sürdürülebilirlik konusunda artan bilgi talebi, son finansal krizin etkileri ve finans sektörünün sürdürülebilir kalkınmadaki rolü, birçok bankacılık kurumunu, Gündem 2030:BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda sürdürülebilir açıklamalar yapma gerekliliği ile karşı karşıya bırakmıştır (Sardianou vd., 2021: 1775; Diener & Spacek, 2020: 2). Sürdürülebilirlik bağlamında bankalardan sürdürülebilirlik faaliyetlerine ilişkin güvenilir ve karşılaştırılabilir bilgileri raporlayarak paydaşlarına karşı sorumluluklarını yerine getirmeleri beklenmektedir (Khan vd., 2021: 339).

Bankalar, finansal işlemleri kolaylaştırarak ülke ekonomisinin gelişmesinde ve büyümesinde önemli rol üstelenen finansal kurumlardır (Buallay, 2019: 99). Sürdürülebilirlik tüm sektörlerde olduğu gibi bankacılık sektöründe de önemli bir iş gerekliliğidir (Bahri, 2021: 1). Bankalar reel sektörün sürdürülebilirliğinde ikili bir rol oynamaktadır. İlki dahili rol olarak diğer firmalar gibi içsel operasyonları aracılığıyla gerçekleştirilirken, ikincisi harici rol, kredi verme ve yatırım kararlarına ESG risklerinin dahil edilmesi yoluyla gerçekleştirilmektedir (Buallay vd., 2021: 748). Özellikle yatırımlarda ve finansmanda oynadıkları aracılık rolü, bankaları sürdürülebilirlikte belirgin ve belirleyici ekonomik birimler olarak ön plana çıkarmaktadır (Aras vd., 2018:1065). Bankaların çevreye duyarlı firmalara borç verme prosedürleri yoluyla çevrenin korunmasından dolayı olarak sorumlu olduklarını söyleyebiliriz (Chatzitheodorou vd., 2021: 1475). Ayrıca etkin ve sürdürülebilir bir bankacılık sektörünün varlığı, sektörün ekonomi için önemli bir role sahip olması sebebiyle, ülkelerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmasında kritik görev üstlenmektedir (Aras vd., 2018: 1065). Bankacılık sektörü Türkiye ekonomisi için de önemli bir yere sahiptir ve sürdürülebilirlik konusunda birçok girişime ortaktır.

Türkiye Bankalar Birliği (TBB) tarafından 2014 yılında hazırlanan Sürdürülebilirlik Kılavuzu, bankacılık sektöründe sürdürülebilirlik konusunda hazırlanan ilk kaynak dokümandır (Kılıç, 2022). Sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, çevresel ve sosyal boyutlarının bankacılık ve finans sektörünün faaliyetlerinde gözetilmesi amacıyla bir rehber/kaynak doküman olarak hazırlanan kılavuz, 2021 yılında güncellenmiştir. Kılavuzda bankacılık sektörü için tavsiye niteliği taşıyan 10 Temel Sürdürülebilirlik İlkesi yer almaktadır (TBB, 2021: 3).

Bankacılık sektöründe sürdürülebilirlik konusunda hazırlanan bir diğer çalışma ise Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından 2021 yılında yayınlanan Kredi Tahsis ve İzleme Süreçlerine İlişkin Rehberdir. Rehber, bankacılık sektöründe iklim risklerine ve çevresel kredilere yönelik politikalar geliştirilmesine ilişkin beklentileri ortaya koyarken, bankaların çevresel, sosyal ve yönetim faktörleriyle ilişkili riskleri ve özellikle çevresel faktörlerin ve iklim değişikliğinin olası etkilerinin dikkate alınması gerektiğine ilişkin hususların altını çizmektedir (Kılıç, 2022; BDDK, 2021a).

Türkiye’deki bankalar tarafından küresel anlamda gerçekleştirilen sürdürülebilirlik girişimlerinden bir tanesi UN Global Compact üyesi bankalar tarafından 2017 yılında “Sürdürülebilir Finansman Belgesi”nin imzalanmasıdır. Bir diğeri ise Türkiye’deki bankalardan bazıları tarafından benimsenen, UNEP FI (BM Çevre Programı Finans Girişimi) tarafından 2019 yılında ilan edilen ve bankacılık sektörünü BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Paris İklim Anlaşması ile uyumlu hale getirmeyi amaçlayan “Sorumlu Bankacılık Prensipleri”dir (Kılıç, 2022).

2021 yılında yayınlanan Yeşil Mutabakat Eylem Planına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Genelgesinde de bankacılık sektöründe sürdürülebilirliğin önem ve gerekliliğine değinilmiş, bu genelgenin “sürdürülebilir bankacılığın geliştirilebilmesine yönelik bir yol haritasının belirlenmesi” maddesine istinaden 2022-2025 Sürdürülebilir Bankacılık Stratejik Planı BDDK tarafından 2021 yılında kabul edilmiştir (Yeşil Mutabakat Eylem Planı, 2021: 51; BDDK, 2021b).

Türkiye ekonomisi içerisinde önemli bir yere sahip olan bankacılık sektörü sürdürülebilir ekonomiye geçiş sürecinde kaynak tahsisinde kritik rol oynamaktadır. Bununla birlikte bankalar, varlık yönetimi, risk yönetimi ve ödeme sistemlerinin işleyişi gibi toplumu ve çevreyi etkileyen önemli faaliyetleri de yerine getirmektedirler (Gök & Gökşen, 2020). Sektörün sürdürülebilirlikte oynadığı kritik rol gereği pek çok banka son yıllarda sürdürülebilir finans alanında strateji ve politikalar geliştirmiş, kurumsal faaliyetlerini buna göre düzenlemiş ve iyi uygulama örnekleri ortaya koymuştur. Söz konusu bu politika, strateji ve faaliyetlerini de sürdürülebilirlik raporlarında paydaşlarına sunmaktadırlar. Bu bağlamda Türkiye’deki bankaların sürdürülebilirlik raporlarının sürdürülebilirlik raporlamasında kullanılan çerçeve, standart, ilke ve prensipleri ile öncelikli konuları bağlamında incelenmesi önem arz etmektedir. Kuruluşlar sürdürülebilirlik raporları aracılığıyla faaliyetleri ile ilişkili olarak yaptıkları önemlilik çalışmaları kapsamında ortaya çıkan öncelikli sürdürülebilirlik konularını da paydaşlarına sunmaktadırlar. Önemlilik, kuruluşların kendisiyle ve aynı zamanda paydaşlarla ilgili olan ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik konularının tanımlanmasını ifade etmektedir (Sardianou vd., 2021: 1775). Bu kapsamda önceliklendirme çalışmasının yapılması gerekmektedir. Önceliklendirme, her konunun bir kuruluş ve paydaşları üzerindeki etkisini dikkate alarak en alakalı sürdürülebilirlik konularının belirlenmesi ve önceliklendirilmesidir. Öncelikli konu ile bir kuruluşun ve paydaşlarının değerlendirmelerini, kararlarını, eylemlerini ve performansını kısa,

orta ve uzun vadede önemli ölçüde etkileyecek konu kastedilmektedir (Accountability Principles, AA1000, 2018).

3. Literatür Taraması

Araştırmanın konusu ile ilgili bankacılık sektöründe sürdürülebilirlik raporlaması ve önemlilik anahtar kelimeleri için gerçekleştirilen literatür taraması sonuçları bu başlık altında kronolojik sıra ile sunulmuştur.

Demirel Arıcı & Altun (2018), Türkiye’de bankacılık sektöründe sürdürülebilirlik faaliyetleriyle ilgili finansal olmayan bilgilerin raporlanma düzeyini tespit etmek ve bu bilgilere ilişkin trendleri ortaya koymak amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, bankaların sürdürülebilirlik raporlarını belli kategoriler dahilinde sistematik olarak incelemişlerdir. Çalışma sonuçları bankalarda “kadın” ve “iş sağlığı ve güvenliği” kategorilerinin açıklanma düzeyinde anlamlı bir artış yaşandığını göstermiştir.

Jan vd., (2018) gerçekleştirdikleri çalışma ile Malezya’daki İslami bankacılık sektörünün sürdürülebilirlik uygulamalarını ölçmek için bir çerçeve önermeyi amaçlamışlardır. GRI sürdürülebilirlik ölçüm çerçevesini kullanarak önerdikleri çerçeve ile yazarlar dünyada İslami bankacılık sektörü için uluslararası standartlarda bir sürdürülebilirlik ölçüm çerçevesi geliştirilmesi sürecine katkı sağlamaktadırlar.

Knežević vd., (2018) tarafından yapılan çalışma, döngüsel ekonomi raporlaması alanındaki bankacılık sektörü uygulamasını, atık yönetimi raporlamasına özel vurgu yaparak incelemektedir. Makale, Sırbistan’daki bankaların yarısından azının Çevre Koruma Ajansı tarafından talep edilen standart raporu hazırladığını göstermektedir.

Ecer (2019) tarafından Türkiye’deki özel sermayeli bankaların kurumsal sürdürülebilirlik performanslarını analiz etmek amacıyla gerçekleştirilen çalışmada, özel sermayeli bankaların sürdürülebilirlik performansları açısından en önemli sürdürülebilirlik unsurunun sosyal boyut olduğu tespit edilmiştir.

Kumar & Prakash’ın (2019), Hindistan’da faaliyet gösteren bankaların sürdürülebilirlik raporlamalarının kapsamını sürdürülebilirlikle ilgili başlıca standartlar ve kılavuzlar doğrultusunda incelemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçları, Hindistan’daki bankalar için en yüksek önceliğe sahip olan sürdürülebilirlik konularının finansal katılım, finansal okuryazarlık, enerji verimli teknoloji vb. gibi ticari faaliyetleriyle doğrudan ilişkili konular olduğunu göstermektedir. Çevresel değerlendirme göstergelerinin ise Hindistan’daki bankaların çoğu tarafından ele alınmadığı tespit edilmiştir.

Amidjaya & Widagdo (2020), Endonezya’da borsada işlem gören bankalarda sahiplik yapısı ve kurumsal yönetimin sürdürülebilirlik raporlaması üzerindeki etkisini ortaya koymayı ve sürdürülebilirlik raporlaması uygulamasını tanımlamayı amaçladıkları çalışmada panel veri regresyonu kullanmışlardır. Çalışmanın sonucu, Endonezya’da sürdürülebilirlik raporlamasının iyileştirilmesi gerekliliğinin altını çizmektedir.

İslam (2020), Bangladeş’teki bankacılık şirketlerinin sürdürülebilirlik raporlarında çevresel unsurların açıklanmasını değerlendirmek üzere gerçekleştirdiği çalışmada, bankaların yıllık raporlarında sürdürülebilirlikle ilgili bilgilerin yeterli olmadığını, sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin bilgilerin GRI kılavuzlarının standartlarını karşılamadığını tespit etmiştir.

Bahri (2021) tarafından yapılan çalışmada, bankacılık literatüründe sürdürülebilirlik raporlamasının gelişiminin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Scopus veri tabanında, 2000-2021 yılları arasında bankacılık sektöründe sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin yayınlanan çalışmalar incelenmiştir. Araştırma sonuçları son yıllarda sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin yayınlanan makale sayısının arttığını, ancak yetersiz olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, bu konunun daha fazla araştırma ile ele alınması önerilmektedir.

Khan vd., (2021) yaptıkları çalışma ile Bangladeş'teki bankaların sürdürülebilirlik raporlamasının kalitesini ve düzenleyici kılavuzların, sosyal performansın ve GRI raporlama çerçevesinin sürdürülebilirlik raporlamasının kalitesi üzerindeki etkisini araştırmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, Bangladeş'te başlangıçta soyut olan sürdürülebilirlik raporlaması kalitesine ilişkin göstergeler, giderek somut hale gelmiştir. Ayrıca sürdürülebilir bankacılık uygulamalarına yönelik düzenleyici kılavuzların, sosyal performans ve GRI kılavuzlarının kullanımının sürdürülebilirlik raporlaması kalitesini etkilediği tespit edilmiştir.

Sardianou vd., (2021) yaptıkları çalışmada, sürdürülebilirlik açıklamalarından hareketle bankacılık sektörünün ekonomik, sosyal ve çevresel unsurlar bakımından öncelikli konularını incelemişlerdir. İçerik analizi yönteminin kullanıldığı çalışmada sonuçlar, bankacılık sektörünün ekonomik büyümenin ve insana yakışır işlerin teşvik edilmesi, her düzeyde adaletin ve şeffaf süreçlerin desteklenmesi ile ilgili SKH'lere yönelik yüksek önceliğini göstermektedir. Buna ek olarak, öncelikli konuların çevresel konulara yönelik SKH'lerle oldukça düşük uyumunun yanı sıra stratejik planlama ve sürdürülebilirlik açıklamalarının iletilmesi ile ilgili çeşitli yönetsel çıkarımlara dikkat çekilmektedir.

Savsar (2023) tarafından BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan bankaların çevresel sürdürülebilirlik performanslarının içerik analizi yöntemiyle incelendiği çalışmada, bankaların GRI 300'lü seri standartlarından 302-Enerji, 303-Su ve Atık Sular, 305-Emisyonlar ve 306-Atık standartları kapsamında raporlama yaptıkları tespit edilmiştir. Ayrıca bankaların tamamında, sera gazı emisyon yoğunluğunda ve su tüketiminde azalma eğilimi olduğu, ancak atık yönetimi ile ilgili olarak daha fazla çalışma yapmaları gerektiği ortaya konmuştur.

Uzden & Bozkurt (2023)'un, bankaların sürdürülebilirlik faaliyetlerini incelemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, BİST Sürdürülebilirlik endeksinde yer alan 8 bankanın faaliyet raporları doküman analizi tekniği ile incelenmiştir. Bankaların ekonomik, çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik unsurları bağlamındaki faaliyetlerinin değerlendirildiği çalışmada, bankaların sürdürülebilirliğin üç boyutunda da faaliyet yürüttükleri görülmüştür. Bankaların özellikle karbon ayak izinin azaltılması, enerji verimliliği, atık yönetimi ile ilgili çalışmalar yaptıkları da tespit edilmiştir.

Çıtak & Ünlü (2024) tarafından yapılan çalışmada, bankaların sürdürülebilirlik performanslarının değerlendirilmesi amacıyla, BIST'te en çok işlem hacmine sahip ilk 7 bankanın entegre raporlarına içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. Çalışmanın sonuçları, sürdürülebilirlik performansı açısından ilk sırada Akbank'ın, ikinci sırada Yapı ve Kredi Bankası'nın, son sırada ise Ziraat Bankası'nın yer aldığı göstermiştir.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde; bankalarda sürdürülebilirlik raporlamasında kullanılan uluslararası çerçeve, standart, ilke ve prensiplerin ve bankalarda öncelikli konuların tespit edilmesi amacına aynı anda sahip olan çalışma bulunmadığı görülmektedir. Çalışmaların

bir kısmı, bankalarda sürdürülebilirlik raporlaması uygulamaları ve performansı noktasında bazı uluslararası çerçeve, standart, ilke ve prensiplerinin ele alındığı çalışmalar, bir kısmı bankalarda çevresel, sosyal ve yönetim sürdürülebilirlik unsurlarının ele alındığı çalışmalarıdır. Bu çalışmada, bankaların sürdürülebilirlik raporlamasında kullandığı uluslararası çerçeve, standart, ilke ve prensipler ortaya konurken; önemlilik analizi kapsamında çevresel, sosyal ve yönetim unsurları bakımından öncelikli konuları da incelenmiştir. Bu yönüyle bu çalışma literatürdeki diğer çalışmalardan farklılaşmakta ve literatüre katkı sağlamaktadır.

4. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Bu araştırmanın amacı BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan bankaların sürdürülebilirlik raporlaması uygulamalarını incelemek ve bankacılık sektörünün sürdürülebilirlik açıklamalarına ilişkin öncelikli konularını tespit etmektir. Araştırma amacı ile ilişkili araştırma soruları ise şunlardır;

1. Bankalar hangi sürdürülebilirlik çerçevelerine, standartlarına, ilke ve prensiplerine uygun raporlama yapmaktadırlar?
2. Bankaların sürdürülebilirlik açıklamalarına ilişkin öncelikli konuları nelerdir?

Araştırma amacına ulaşabilmek için bu çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Nitel bir araştırma yöntemi olan doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılmaktadır (Wach, 2013). Çalışmada doküman analizi kapsamında BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan bankaların yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporları incelenmiştir. Bankaların sürdürülebilirlik raporlarına bankaların kurumsal internet adresleri üzerinden ulaşılmıştır. Sürdürülebilirlik raporları araştırma amacına uygun olarak, bankaların hangi sürdürülebilirlik raporlama çerçevelerine, standartlarına, ilke ve prensiplerine uygun raporlama yaptığını tespit etmek amacıyla incelenmiştir. Sonrasında sürdürülebilirlik raporları, sürdürülebilirlik açıklamaları bakımından incelenerek bankaların öncelikli sürdürülebilirlik konuları tespit edilmiştir. Bankacılık sektörü için öncelikli konuların tespiti için öncelikle her bir bankanın sürdürülebilirlik açıklamalarına ilişkin öncelikli konuları çevre, sosyal ve yönetim başlıkları altında ayrı ayrı belirlenmiştir. Sonrasında 9 bankadan 5' i için benzerlik gösteren öncelikli sürdürülebilirlik konuları, bankacılık sektörü için öncelikli sürdürülebilirlik konuları olarak kabul edilmiştir.

Doküman analizi yönteminin aşamaları şöyledir;

1. Bankaların sürdürülebilirlik raporlarının elde edilmesi
2. Bankaların hangi sürdürülebilirlik raporlama çerçevelerine, standartlarına, ilke ve prensiplerine uygun raporlama yaptığının bankalar nezdinde incelenmesi
3. Bankaların sürdürülebilirlik raporlarının incelenerek sürdürülebilirlik açıklamalarına ilişkin öncelikli konularının tespiti edilmesi

Araştırma kapsamının belirlendiği tarih itibarıyla BİST Sürdürülebilirlik endeksinde 9 banka yer almaktadır. Bunlar Tablo 1'de listelenmiştir (KAP, 2022).

Tablo 1: BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde Yer Alan Bankalar

1. Akbank T.A.Ş.
2. Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.
3. Şekerbank T.A.Ş.
4. Türkiye Garanti Bankası A.Ş.
5. Türkiye Halk Bankası A.Ş.
6. Türkiye İş Bankası A.Ş.
7. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.
8. Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.
9. Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.

5. Bulgular

BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan bankaların sürdürülebilirlik raporlaması uygulamalarını incelemek ve bankacılık sektörünün sürdürülebilirlik açıklamalarına ilişkin öncelikli konularını tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen çalışmanın sonuçları şöyledir;

BİST sürdürülebilirlik endeksinde yer alan bankaların sürdürülebilirlik raporlamasında kullandığı uluslararası çerçeve, standart, ilke ve prensiplere ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: BIST Sürdürülebilirlik Endeksinde Yer Alan Bankaların Sürdürülebilirlik Raporlamasında Kullandığı Uluslararası Çerçeve, Standart, İlke ve Prensipler

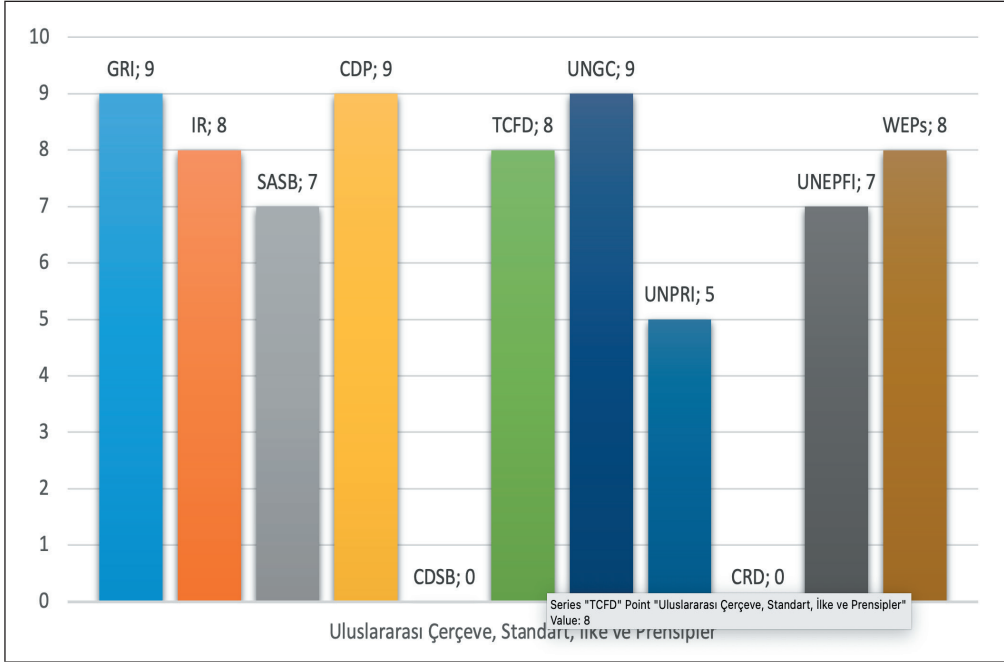
Çerçeve, Standart, İlke ve Prensipler											
Bankalar	GRI	IR	SASB	CDP	CDSB	TCFD	UNGC	UNPRI	CRD	UNEP FI	WEFs
Akbank T.A.Ş.	X	X	X	X		X	X			X	X
Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	X			X			X				
Şekerbank T.A.Ş.	X	X	X	X		X	X	X		X	X
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	X	X		X		X	X			X	X
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	X	X	X	X		X	X	X		X	X
Türkiye İş Bankası A.Ş.	X	X	X	X		X	X	X		X	X
Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	X	X	X	X		X	X	X		X	X
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	X	X	X	X		X	X				X
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	X	X	X	X		X	X	X		X	X

Tablo 2’ye bakıldığında araştırma kapsamında yer alan 11 uluslararası çerçeve, standart, ilke ve prensipten Akbank T.A.Ş.’in 8 tanesine, Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.’nin 3 tanesine, Şekerbank T.A.Ş.’in 9 tanesine, Türkiye Garanti Bankası A.Ş.’nin 7 tanesine, Türkiye Halk Bankası A.Ş.’nin 9 tanesine, Türkiye İş Bankası A.Ş.’nin 9 tanesine, Türkiye Sınai

Kalkınma Bankası A.Ş.'nin 9 tanesine, Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.'nun 7 tanesine, Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.'nin 9 tanesine ilişkin raporlama yaptıkları görülmektedir.

Araştırma kapsamını oluşturan BİST Sürdürülebilirlik endeksinde yer alan bankaların sürdürülebilirlik raporlamasında kullandığı uluslararası çerçeve, standart, ilke ve prensiplere ilişkin frekanslar Grafik 1'de sunulmuştur

Grafik 1: BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde Yer Alan Bankaların Sürdürülebilirlik Raporlamasında Kullandığı Uluslararası Çerçeve, Standart, İlke ve Prensipler

Grafik 1'e bakıldığında endekste yer alan bankaların tamamının raporlamada GRI ilkelere uygun raporlama yaptığı görülmektedir. Bankalardan 8'i Entegre Raporlama çerçevesini kullanmakta ve 7'si gibi büyük bir çoğunluğu SASB (Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu)'ın finans sektörü için belirlemiş olduğu standartlardan faydalanmaktadır. Yine bankaların tamamının CDP (Karbon Saydamlık Projesi) raporlaması yaptığı ve UNGC (Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi) ilkelerini benimsedikleri görülmektedir. Bankalardan 8'i TCFD (İklimle İlişkili Finansal Beyanlar Görev Gücü) ve WEPs (Birleşmiş Milletler Kadının Güçlenmesi Prensipleri) prensipleri, 5'i UNPRI (Birleşmiş Milletler Sorumlu Yatırım İlkeleri) ilkeleri kapsamında raporlama yapmaktadır. Bankaların 7 tanesi ise raporlamada UNEP FI (Birleşmiş Milletler Çevre Programı Finans Girişimi) Sorumlu Bankacılık Prensipleri Rehberinden faydalanmaktadır. Sonuçlara bakıldığında BIST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan bankaların büyük bir çoğunluğunun sürdürülebilirlik raporlamasında uluslararası çerçeve, standart, ilke ve prensipleri kullandıkları görülmektedir.

Bankacılık sektörünün sürdürülebilirlik açıklamalarına ilişkin öncelikli konular; Tablo 3'te çevresel, sosyal ve yönetim başlıkları altında sunulmuştur.

Tablo 3: Bankacılık Sektörünün Sürdürülebilirlik Açıklamalarına İlişkin Öncelikli Konuları

	Çevresel	Sosyal	Yönetişim
Öncelikli Konular	• İklim değişikliği ile mücadele	• Fırsat eşitliği ve çeşitlilik	• Sürdürülebilir finans
	• Karbon salınımını azaltma	• Kadın istihdamı	• Sürdürülebilir ürün ve hizmetler
	• Yenilenebilir enerji projeleri	• Kadın girişimciliğin desteklenmesi	• Dijital Dönüşüm
	• Yenilenebilir enerji projelerinin finansmanı	• Finansal Kapsayıcılık	• Çalışan eğitimi, bağlılığı ve memnuniyeti
	• Çevresel ayak izinin azaltılması	• Toplumsal yatırımlar	• Yasal düzenlemelere uyum
		• Sosyal sorumluluk projeleri	• Sürdürülebilirlik yatırımı
		• Sosyal fayda odaklı finansman yaklaşımı	• Müşteri odaklılık (sağlık, güvenlik, memnuniyet, gizlilik)
		• Veri güvenliği/gizliliği	• Kurumsal yönetim
			• Risk yönetimi
			• Sürdürülebilir büyüme ve ekonomik performans

Tablo 3 incelendiğinde bankacılık sektöründe öncelikli çevresel konuların iklim değişikliği ile mücadele temel başlığı altında toplandığı görülmektedir. İklim değişikliği ile mücadele kapsamında bankaların öne çıkan öncelikli konuları ise; karbon salınımını azaltma, yenilenebilir enerji projelerinin finansmanı, yenilenebilir enerji projeleri ve çevresel ayak izinin azaltılması olarak tespit edilmiştir. Bankacılık sektöründe öncelikli sosyal konular fırsat eşitliği ve çeşitlilik, kadın istihdamı, kadın girişimciliğin desteklenmesi, finansal kapsayıcılık, toplumsal yatırımlar, sosyal sorumluluk projeleri, sosyal fayda odaklı finansman yaklaşımı ve veri güvenliği/gizliliği olarak bulgulanmıştır. Bankacılık sektöründe öncelikli yönetim konuları incelendiğinde, sürdürülebilir finans, sürdürülebilir ürün ve hizmetler, dijital dönüşüm, çalışan eğitimi, bağlılığı ve memnuniyeti, yasal düzenlemelere uyum, sürdürülebilirlik yatırımı, müşteri odaklılık (sağlık, güvenlik, memnuniyet, gizlilik), kurumsal yönetim, risk yönetimi, sürdürülebilir büyüme ve ekonomik performans öncelikli konular olarak tespit edilmiştir.

6. Sonuç

Paydaşların karar verme sürecini etkileyen bir unsur olarak finansal olmayan verilerin yer aldığı sürdürülebilirlik raporları, şirketlerin içinde yaşanan dünyaya, çevreye, topluma olan sorumluluklarını ve bu kapsamdaki çabalarını ortaya koydukları en önemli araçlardır.

Bununla birlikte kurumsal itibarı arttırmanın ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi mümkün kılmanın da önemli bir yoludur. Finans sektörünün en önemli aktörleri olarak bankaların da gerek kurumsal itibarlarına değer katmak, gerek sürdürülebilir ekonomik büyümeyi sağlamak, gerekse paydaşların artan bilgi taleplerine cevap verebilmek için sürdürülebilirlik faaliyetlerini benimsemeleri ve bu faaliyetleri raporlamaları önem arz etmektedir.

BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan bankaların sürdürülebilirlik raporlaması uygulamalarını incelemek ve bankacılık sektörünün sürdürülebilirlik açıklamalarına ilişkin öncelikli konularını tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına göre endekste yer alan bankaların büyük bir çoğunluğu sürdürülebilirlik raporlarında uluslararası çerçeve, standart, ilke ve prensiplere uygun raporlama yapmaktadırlar. Söz konusu bu çerçeve, standart, ilke ve prensiplerin her biri kendi farklı amaçlarına hizmet ediyor olmakla birlikte, sürdürülebilirliğe ilişkin faaliyetleri teşvik etme ve raporlamada rehberlik etme yoluyla sürdürülebilirlik girişimine katkı sağlama ortak amacına hizmet etmektedir. Ayrıca endekste yer alan bankaların bu çerçeve, standart, ilke ve prensiplere uyumu endekste yer almayan ancak sürdürülebilirlik faaliyetlerinin ve bu faaliyetlerin raporlama sistemi içerisinde finansal bilgi kullanıcılarına sunulmasının gerekliliğinin farkında olan işletmelere bu çerçeve, standart, ilke ve prensiplere uyumun ne derece önemli olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda endekste yer almayan bankaların da sürdürülebilirlik raporlamasına ve sürdürülebilirlik raporlamasında uluslararası çerçeve, standart, ilke ve prensiplere daha fazla odaklanmaları önerilmektedir. Bu sürdürülebilirlik faaliyetlerine daha fazla yoğunlaşma, bu faaliyetleri finansal olmayan bilgi olarak raporlama sistemi içerisinde sunma, sürdürülebilirlik endeksine girme, kurumsal itibarı artırma ve sürdürülebilir büyümeyi sağlama gibi birçok açıdan fayda sağlayacaktır. Türkiye'deki bankalar, KGK tarafından yayınlanan düzenleme ile 2024 yılından itibaren sürdürülebilirlik raporlarını Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarına göre hazırlamak zorundadırlar.

Endekste yer alan bankaların sürdürülebilirlik açıklamalarına ilişkin öncelikli konularının tespit edilmesine yönelik yürütülen araştırma sonuçlarına bakıldığında bankalarda sürdürülebilirlik açıklamalarının daha çok yönetim konuları üzerinde yoğunlaştığı, bunu sosyal konuların takip ettiği ve çevresel açıklamaların en son sırada yer aldığı görülmektedir. Sürdürülebilirliğin ekonomik, çevresel ve sosyal boyutlarının önemi şirketlerin faaliyet konularına bağlı olarak kuruluştan kuruluşa farklılık gösterebilmektedir. Çevreye zararlı sera gazları yayan imalat sanayilerinde çevresel sürdürülebilirlik konuları daha önemli görülürken, bankacılık sektörü için daha az önemli konular olarak görülmesi olasıdır. Bu doğrultuda kurumsallaşmanın ve sosyal sorumluluk faaliyetlerinin yerleştiği en önemli sektörlerden biri olduğu düşünüldüğünde, sonuçların beklentiler paralelinde olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca bu bulgu literatürle (Sardianou vd., 2021; Knežević vd., 2018; Kumar & Prakash, 2019) de uyumludur. Sardianou vd., (2021) tarafından gerçekleştirilen benzer bir çalışmada da bankacılık sektöründe öncelikli konuların çevresel konulara yönelik SKH'lerle oldukça düşük düzeyde uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Knežević vd., (2018) tarafından gerçekleştirilen bir başka çalışmada Sırbistan'daki bankaların yarısından daha azının Çevre Koruma Ajansı tarafından istenen standart raporu hazırladığı, bankaların çoğunun atık akışı hakkında raporlama yapmadığı ve bu göstergelerin çoğunun web sitesinde düzenli olarak yayınlanmadığı ortaya çıkmıştır. Kumar & Prakash (2019) gerçekleştirdikleri çalışma ile çevresel değerlendirme göstergelerinin Hindistan'daki bankaların çoğu tarafından nispeten ele alınmadığını tespit etmişlerdir. Bununla birlikte iklim değişikliği risklerinin finansal istikrar üzerinde önemli etkileri söz konusudur. Doğrudan çevresel etkileri olmasa bile bankalar çevresel riski yükseltme olasılığı olan faaliyet-

ler için kredi sağlayarak dolaylı bir çevresel etki yaratabilmektedir. Bu sebeple bankaların kredi vermeden önce çevresel riski değerlendirmeye yönelik girişimleri sürdürülebilirliğin çevresel boyutu için önemlidir.

Türkiye'deki bankalarının 2024 yılı itibarıyla TSRS'lerin kapsamına alınmasına ilişkin düzenleme, endekste yer almasalar bile bankacılık sektörü için sürdürülebilirlik raporlamasının ne derece önemli olduğunun altını çizmektedir. Bankalar diğer çerçeve, standart, ilke ve prensipleri de kullanabilmekle birlikte 2024 yılı mali yılına ait sürdürülebilirlik raporlarını 2025 yılında TSRS'lere göre hazırlayarak yayınlama zorunluluğuna tabidirler. Bu bağlamda sonraki çalışmalarda, bankaların 2025 yılı sürdürülebilirlik raporlarının incelenerek kullanılan uluslararası çerçeve, standart, ilke ve prensipler ile öncelikli sürdürülebilirlik konularındaki farklılaşmaların incelenmesi önerilmektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Makale yazarları çalışmaya eşit oranda katkıda bulunmuşlardır.

Çatışma Beyanı

Makalenin yazarları arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Accountability Principles, AA1000, 2018, https://www.accountability.org/static/6b3863943105f2a5c4d5fc96affb750d/aa1000_accountability_principles_2018.pdf sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 10.06.2022
- Akarçay, Ç. (2014). Sürdürülebilirlik muhasebesi standartları kurulu. *Öneri Dergisi*, 11(42), 1-11.
- Allen, C., Metternicht, G., & Wiedmann, T. (2016). National pathways to the Sustainable Development Goals (SDGs): A comparative review of scenario modelling tools. *Environ. Sci. Policy*, 6, 199–207.
- Amidjaya, P.G., & Widagdo, A.K. (2020). Sustainability reporting in Indonesian listed banks do corporate governance, ownership structure and digital banking matter? *Journal of Applied Accounting Research*, 21(2), 231-247.
- Aras, G., Tezcan, N., & Kutlu Furtuna, Ö. (2018). The value relevance of banking sector multidimensional corporate sustainability performance. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 25, 1062–1073.
- Bahri, M.S. (2021). Revisiting concept and development of sustainability reporting in banking research: a bibliometric approach. *Ekonomi Islam Indonesia*, 3(1), 1-11.
- BDDK. (2021a). *Kredi tahsis ve izleme süreçlerine ilişkin rehber (2021)*. <https://www.bddk.org.tr/Mevzuat/DokumanGetir/1041> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 20.06.2022
- BDDK. (2021b). <https://www.bddk.org.tr/Duyuru/EkGetir/902?ekId=810> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 20.06.2022
- Brundtland Raporu. (1987). *Report of the world commission on environment and development, our common future*. BM.
- Buallay, A. (2019). Is sustainability reporting (ESG) associated with performance? Evidence from the European banking sector. *Management of Environmental Quality*, 30(1), 98-115.
- Buallay, A., Fadel, S. M., Al-Ajmi, J. S. & Saudagaran, S. (2020). Sustainability reporting and performance of MENA banks: Is there a trade-off? *Measuring Business Excellence*, 24(2), 197-221.

- Buallay, A., Fadel, S.M., Alajmi, J. & Saudagaran, S. (2021). Sustainability reporting and bank performance after financial crisis: Evidence from developed and developing countries. *Competitiveness Review: An International Business Journal*, 31(4), 747-770.
- Busco, C., Frigo, M.L., Quattrone, P. & Riccaboni, A. (2013). Towards integrated reporting: Concepts, elements and principles. In Busco, C., Frigo, M.L., Riccaboni, A. & Quattrone, P. (Eds). *Integrated Reporting Concepts and Cases that Redefine Corporate Accountability* (pp. 21-40). New York: Springer Nature.
- CDP. (2022). *Who we are*. <https://www.cdp.net/en/info/about-us> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 11.11.2022
- CDP Türkiye. (2022a). *CDP hakkında*. <https://cdpturkey.sabanciuniv.edu/tr/content/hakk%C4%B1m%C4%B1zda> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 11.11.2022
- CDP Türkiye. (2022b). Çevresel raporlama el kitabı. <https://cdpturkey.sabanciuniv.edu/tr/content/handbook-cdsb-cdp-tr> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 11.11.2022
- CDSP. (2022). *Consolidation of CDSB*. <https://www.cdsb.net/> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 11.11.2022
- Chatzitheodorou, K., Tsalis, A.T., Tsagarakis, K.P., Grigoroudis, E. & Nikolaou, I. (2021). A new practical methodology for the banking sector to assess corporate sustainability risks with an application in the energy sector. *Sustainable production and consumption*, 27, 1473-1487.
- CRD. (2022). <https://www.integratedreporting.org/corporate-reporting-dialogue/> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 12.11.2022
- Çıtak, Ö. & Ünlü, U. (2024). BİST'te işlem gören bankaların sürdürülebilirlik raporlarının ÇKKV yöntemi ile değerlendirilmesi, *Alanya Akademik Bakış Dergisi*, 8(3), 840-85.
- Dağ, M. & Kadioğlu, D. (2021). Bankacılık sektörünün kent ekonomisine etkisi: Siirt ili örneği, *Econharan Harran Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(8), 75-99.
- Demirel Arıcı, N. & Altun, N. (2018). Finansal hizmetler sektöründe finansal olmayan bilgilerin raporlanması: sürdürülebilirlik raporları üzerine ampirik bir araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(3), 578-607.
- Diener, F. & Spacek, M. (2020). The role of 'digitalization' in German sustainability bank reporting. *International Journal of Financial Studies*, 8(16), 1-16.
- Dil Şahin, M. (2024). İşletmelerde sosyal sürdürülebilirlik. İçinde E. Akay & N. Palabıyık (Ed.). *Sürdürülebilir yönetim* (s. 23-58), Gaziantep: Özgür Yayın-Dağıtım Co. Ltd.
- Ecer, F. (2019). Özel sermayeli bankaların kurumsal sürdürülebilirlik performanslarının değerlendirilmesine yönelik çok kriterli bir yaklaşım: Entropi-aras bütünlük modeli. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 14(2), 365-390.
- EFRAG. (2024). *About sustainability reporting*. <https://www.efrag.org/en/sustainability-reporting/about-sustainability-reporting>, sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 10.09.2024
- European Commission. (2023). https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en, sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 10.09.2024
- European Commission. (2024). https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en#legislation, sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 10.09.2024
- Farneti, F. & Guthrie, J. (2009). Sustainability reporting by Australian public sector organisations: Why they report. *Accounting Forum*, 33, 89-98.
- Gök, İ.Y. & Gökşen, H. (2020). Bankaların sürdürülebilirlik endeksinde dahil edilmelerinin hisse senedi getirileri üzerindeki etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 11(26), 89-106.

- Gray, R. (2010). A re-evaluation of social, environmental and sustainability accounting: an exploration of an emerging trans-disciplinary field? *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 1(1), 11-32.
- GRI. (2022). <https://www.globalreporting.org/about-gri/mission-history/>, sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 11.11.2022
- IFC. (2007). *Banking on sustainability: Financing environmental and social opportunities in emerging markets*. http://documents.worldbank.org/curated/en/434571468339551160/Banking-on-sustainability-financing-environmental-and-social-opportunities-in-emerging-markets__sayfasidan erişilmiştir. Erişim tarihi: 11.11.2022
- IFRS Foundation. (2024). <https://www.ifrs.org/groups/international-sustainability-standards-board/> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 10.07.2024
- IR. (2022). *About us*. <https://www.integratedreporting.org/the-iirc-2/> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 11.11.2022
- IR Türkiye. (2022). *Entegre raporlama Türkiye hakkında*. <http://entegreraporlamatr.org/tr/hakkimizda/biz-kimiz.aspx> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 11.11.2022.
- Islam, J. (2020). Sustainability reporting of banking companies in Bangladesh: a study on environmental aspect. *Canadian Journal of Business and Information Studies*, 2(2), 35-44.
- Jan, A., Marimuthu, M., Pisol, M., Isa, M.M., & Albinsson, P.A. (2018). Sustainability practices and banks financial performance: A conceptual review from the islamic banking industry in Malaysia. *International Journal of Business and Management*, 13(11), 61-88.
- KAP. (2022). *Endeksler*. <https://www.kap.org.tr/tr/Endeksler> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 06.06.2022.
- KGK. (2024). *Sıkça sorulan sorular*. <https://www.kgk.gov.tr/surdurulebilirlik-sss> sayfasından erişilmiştir. Erişim Tarihi: 12.10.2024.
- Khan, H.Z., Bose, S., Mollik, A.B. & Harun, H. (2021). “Green washing” or “authentic effort”? An empirical investigation of the quality of sustainability reporting by banks. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 34(2), 338-369.
- Kılıç, B.N. (2022). *Bankacılıkta sürdürülebilirlik*. <https://blog.lexpera.com.tr/bankacilikta-surdurulebilirlik/#fn8> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 20.06.2022
- Knežević, G., Pavlović, V. & Stevanović, S. (2018). Upgrading waste management and sustainability reporting in banking industry – evidence from Serbia. *Industrija*, 46(3), 163-183.
- Kolk, A. (2008). Sustainability, accountability, and corporate governance: Exploring multinationals’ reporting practice. *Business Strategy and the Environment*, 18, 1–15.
- Kumar, K., & Prakash, A. (2019). Examination of sustainability reporting practices in Indian banking sector. *Asian Journal of Sustainability and Social Responsibility*, 4(2), 1-16.
- OECD. (2001). *Policies to enhance sustainable development meeting of the OECD Council at ministerial level*. <https://www.oecd.org/greengrowth/1869800.pdf> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 14.06.2022
- Ozmehmet, E. (2008). Dünyada ve Türkiye sürdürülebilir kalkınma yaklaşımları. *Journal of Yaşar University*, 3(12), 1853-1876.
- Perrini, F. & Tencati, A. (2006). Sustainability and stakeholder management: The need for new corporate performance evaluation and reporting systems. *Business Strategy and the Environment*, 15, 296–308.
- PRI. (2022). <https://www.unpri.org/about-us/what-are-the-principles-for-responsible-investment> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 12.11.2022
- Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (TSRS) Uygulama Kapsamına İlişkin Kurul Kararı. *T.C. Resmî Gazete*, 32414, 29 Aralık 2023.

- Saban, M., Küçükler, H. & Küçükler, M. (2017). Kurumsal sürdürülebilirlik ile ilgili raporlama çerçeveleri ve sürdürülebilir raporlamada muhasebenin rolü. *İşletme Bilimi Dergisi (JOBS)*, 5(1), 101-115.
- Sardianou, E., Stauropoulou, A., Evangelinos, K. & Nikolaou, I. (2021). A materiality analysis framework to assess sustainable development goals of banking sector through sustainability reports. *Sustainable Production and Consumption*, 27, 1775–1793.
- SASB. (2022a). *The sustainability reporting ecosystem*. <https://www.sasb.org/about/sasb-and-other-esg-frameworks/> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 14.06.2022
- SASB. (2022b). *About us*. <https://www.sasb.org/about/> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 11.11.2022
- Savsar, C. (2023). Bankalarda çevresel sürdürülebilirlik raporlaması: BİST sürdürülebilirlik endeksinde yer alan bankalarda bir araştırma. *Malatya Turgut Özal Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 244-264.
- SDG Compass. (2015). *The guide for business action on the SDGs*. https://sdgcompass.org/wp-content/uploads/2015/12/019104_SDG_Compass_Guide_2015.pdf sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 12.06.2022
- Sethi, P.S., Martell, T.F. & Demir, M. (2017). An evaluation of the quality of corporate social responsibility reports by some of the world's largest financial institutions. *J Bus Ethics*, 140, 787–805.
- TBB. (2021). *Bankacılık sektörü için sürdürülebilirlik kılavuzu*. <https://www.alomaliye.com/wp-content/uploads/2021/03/bankacilik-sektoru-surdurulebilirlik.pdf> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 12.06.2022
- TCFD. (2022). *About*. <https://www.fsb-tcf.org/about/> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 12.11.2022
- PRI (2016). *The Companies Act 2006: Articles of association of PRI association*. <https://www.unpri.org/Uploads/g/e/r/2016-11-14-Articles-of-Association-of-PRI-Association-.pdf> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 12.11.2022
- Toppinen, A., Li, N., Tuppur, A. & Xiong, Y. (2012). Corporate responsibility and strategic groups in the forest-based industry: Exploratory analysis based on the global reporting initiative (GRI) framework. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 19, 191–205.
- TSRS 1. (2023). *Sürdürülebilirlikle ilgili finansal bilgilerin açıklanmasına ilişkin genel hükümler*. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu.
- UNEP FI. (2022). <https://www.unepfi.org/about/about-us/history/> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 12.11.2022
- UNGC. (2022). *Who we are*. <https://unglobalcompact.org/what-is-gc> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 12.11.2022
- UNPRI. (2022). <https://www.unpri.org/about-us/what-are-the-principles-for-responsible-investment> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 12.11.2022
- Uzden, K. & Bozkurt, Ö. (2023). Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların sürdürülebilirlik faaliyetlerinin incelenmesine yönelik bir araştırma. *Stratejik Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 185-210.
- VRF. (2022). <https://www.valuereportingfoundation.org/resources/resources-overview/#integrated-reporting-framework> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 14.06.2022
- Wach, E. (2013). *Learning about qualitative document analysis*. https://www.researchgate.net/publication/259828893_Learning_about_Qualitative_Document_Analysis sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 18.06.2022
- WEPs Uygulama Rehberi. (2017). *Global compact network Türkiye*. İstanbul: İmak Ofset Basım Yayın.
- TC Ticaret Bakanlığı. (2021). *Yeşil Mutabakat Eylem Planı*. <https://ticaret.gov.tr/data/60f1200013b876eb28421b23/MUTABAKAT%20YE%C5%9E%C4%B0L.pdf> sayfasından erişilmiştir. Erişim tarihi: 12.11.2022